

PS-stik

Datum	Nûmer	Portefûljehâlder Deputearre Steaten
23 april 2025	02331317	F. Douwstra
		Ynformaasje

Underwerp

Resultaten tussentijdse evaluatie KRW-Nota Fryslân 2022-2027

Taheakken

- Tussentijdse evaluatie KRW-nota Fryslân 2022-2027
- Advies PCLG

Utstel

Provinsjale Steaten beslute:

1. In te stemmen met het aangepaste maatregelpakket zoals benoemd in bijlage 3 van bijgevoegd rapport 'Tussentijdse Evaluatie KRW-nota Fryslân 2022-2027 voor actualisatie';
2. In te stemmen met de verdere verkenning van de benoemde handelingsperspectieven voor de provincie om de waterkwaliteit te verbeteren voor zowel korte als langere termijn.

Oanlieding en gearfetting

De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) richt zich, als internationale wetgeving, op de bescherming van grond- en oppervlaktewater. De provincie Fryslân onderschrijft het belang van een goede toestand van zowel grond- als oppervlaktewater en zet zich daar al sinds de inwerkingtreding van de KRW voor in. Dat heeft ertoe geleid dat de waterkwaliteiten de biodiversiteit in en langs het water verbeterd is. Fryslân is daarmee op de goede weg maar de KRW-doelen zijn nog niet volledig behaald. De KRW-nota Fryslân 2022-2027 omvat een groot aantal maatregelen gericht op het bereiken van de KRW-doelstellingen. De KRW-nota Fryslân 2022-2027 is vastgesteld op 15 december 2021 door Provinciale Staten. Met Provinciale Staten is destijds afgesproken de KRW-nota Fryslân tussentijds te evalueren en actualiseren, wat in lijn is met de landelijke actualisatieronde en het bepalen van het handelingsperspectief tot en met 2027. De bijgevoegde oplegnotitie is het resultaat van de inhoudelijke tussentijdse evaluatie en dient ter input voor de besluitvorming over de evaluatie van de huidige nota. De inhoudelijke actualisatie bevat de volgende elementen:

- Globaal beeld van de huidige toestand van grond- en oppervlaktewaterkwaliteit.
- Te actualiseren onderdelen van de KRW-nota 2022-2027 (vastgesteld PS 15 december 2021):
 1. Maatregelpakket (op oppervlaktewater en grondwater),
 2. Juridische hiaten of onvolkomenheden (m.n. op doelfasering),
 3. Generieke afspraken uit het landelijke KRW-impulsprogramma.
- Handelingsperspectieven ten aanzien van de KRW provincie Fryslân.

Handelingsperspectieven zijn mogelijkheden of instrumenten, waar provincie Fryslân mogelijk inspanning kan leveren ter verbetering van de waterkwaliteit. Het uitvoeren van maatregelen is het handelingsperspectief zoals dit is vastgelegd in het derde Stroomgebied beheerplan (2022-2027) en heeft een verplichtend karakter.

Ter verduidelijking van het lezen van voorliggend stuk is hieronder een korte toelichting weergegeven van de vermelde maatregelpakketten:

- *Maximaal*: Alle maatregelen zoals die zijn opgenomen in de factsheets per waterlichaam (zowel voor grond- als oppervlaktewater) en in het landelijke stroomgebied beheerplan.
- *Prioritair*: Het maatregelpakket met uitsluitend de kosteneffectieve maatregelen uit het maximale maatregelpakket. Voor dit pakket is in 2021 gekozen door de Provinciale Staten.
- *Aangepast*: Door voortschrijdend inzicht is het maximale maatregelpakket iets aangepast op basis van onderzoek en monitoringsgegevens. Dit maatregelpakket ligt binnen dit voorstel ter instemming voor aan Provinciale Staten.

Foech/rol Steaten

De Europese Kaderrichtlijn water is internationale wetgeving, waarbij elke lidstaat verantwoordelijk is voor het behalen van de gestelde doelen. De uitvoering hiervan vindt deels plaats op nationaal niveau, maar kent een nadere uitwerking vanuit de regio's door de provincies en de waterschappen (Wetterskip Fryslân in dit geval). De provincies zijn verantwoordelijk voor de volgende onderdelen:

- Uitvoering van maatregelen ten behoeve van de oppervlaktewaterkwaliteit in Natura 2000 gebieden en Natuurnetwerk Nederland (NNN);
- Monitoren van de grondwaterkwaliteit;
- Uitvoeren van maatregelen ten behoeve van KRW grondwater;
- Doelen en waterlichaambegrenzing vaststellen (kaderstellende rol).

Wetterskip Fryslân voert de maatregelen uit voor het oppervlaktewater buiten de natuurgebieden (Natuurnetwerk Nederland of Natura 2000). Het Rijk is verantwoordelijk voor de generieke beleidsregels (voor bijvoorbeeld nutriënten en chemische stoffen).

De KRW Nota-Fryslân 2022-2027 is vastgesteld door Provinciale Staten op 15 december 2021. Hierin zijn de provinciaal gemaakte keuzes omtrent de KRW vastgelegd. Omdat er naar aanleiding van de tussentijdse evaluatie een bijsturing nodig is op de huidige KRW-nota worden deze wijzigingen aan u voorgelegd. Wetterskip Fryslân heeft vorig jaar ook een tussentijdse evaluatie uitgevoerd omtrent de maatregelen en de waterkwaliteit van het oppervlaktewater, waar zij verantwoordelijk voor zijn. Uit deze evaluatie is gebleken dat er een gewijzigd maatregelpakket nodig is voor het kunnen voldoen aan de KRW verplichting. Op 17 december 2024 is dit aangepaste maatregelpakket door het AB van Wetterskip Fryslân vastgesteld. Wetterskip Fryslân heeft in het tot stand komen van het aangepaste maatregelpakket voor de provincie een adviserende rol gehad. Binnen voorliggend voorstel betreft het uitsluitend wijzigingen ten opzichte van de huidige KRW-nota Fryslân 2022-2027, waar provincie Fryslân verantwoordelijk voor is en wordt deze niet volledig herzien.

Uit voortschrijdend inzicht blijkt dat het uitvoeren van het prioritaire maatregelpakket niet voldoende is voor de KRW-verplichting en gestuurd dient te worden op het maximale maatregelpakket zoals is opgenomen in de factsheets per waterlichaam en het derde stroomgebied beheerplan. Vanuit onderzoek en monitoringsgegevens is gebleken dat ook het maximale maatregelpakket bijgestuurd dient te worden. Sommige maatregelen dragen namelijk niet bij aan de waterkwaliteit of hebben juist minder effect dan vooraf gedacht.

Met de actuele kennis is voorliggend aangepast maatregelpakket opgesteld. Aan u wordt voorgesteld om voor dit aangepaste maatregelpakket te kiezen.

Bestjoerlike foarskiednis

In de huidige KRW-Nota Fryslân 2022-2027 zijn de volgende keuzes vastgelegd:

1. Vaststellen van de KRW-Nota 2022-2027 en de ontwerp KRW-factsheets voor de 24 oppervlaktewaterlichamen en de 4 grondwaterlichamen;
2. POP-middelen toe te wijzen aan maatregelen die bijdragen aan KRW doelen en provinciale middelen beschikbaar te stellen voor het uitvoeren van KRW-maatregelen met onderverdeling in natuurmiddelen, Gezamenlijk Landbouwbeleid (GLB) en bestaande middelen water.

Bij het besluit in 2021 is door Provinciale Staten gekozen voor het uitvoeren van de meest kosteneffectieve maatregelen (prioritaire maatregelpakket) en niet te sturen op de maatregelen uit het maximale maatregelpakket. Daarnaast is gekozen de overige maatregelen uit het maximale maatregelpakket te agenderen na 2027, maar wel waar mogelijk door meevallers of koppelkansen al maatregelen van het maximale pakket uitvoeren. Uit de tussenevaluatie blijkt dat het uitvoeren van het prioritaire maatregelpakket niet voldoende is om aan de KRW verplichting te kunnen voldoen en om in 2027 een beroep te kunnen doen op uitzonderingsbepalingen.

Doel / beëage effekt

Met het aangepaste maatregelpakket zoals opgenomen in de oplegnotitie wordt voldaan aan de gevraagde inspanning vanuit de KRW voor oppervlakte- en grondwater. De maatregelen zijn opgesteld om de waterkwaliteit in Fryslân op orde te krijgen en zijn tevens opgenomen in de factsheets per waterlichaam. Aandachtspunt is dat het aangepaste maatregelpakket nog niet voldoende is voor volledig doelbereik van de KRW in 2027. Dit heeft er mee te maken dat ook andere partijen maatregelen moeten nemen. Zo ligt bijvoorbeeld de toelating van chemische stoffen bij het Rijk en sluiten de toelatingsnormen niet aan bij de waterkwaliteitsdoelen van de KRW. Maar vanuit provincie Fryslân doen wij met het aangepaste maatregelpakket de maximale inspanning.

De waterkwaliteit van de oppervlaktewaterlichamen wordt gemeten door Wetterskip Fryslân en de kwaliteit van het grondwater door de provincie. Voor zowel grond- als oppervlaktewater en de voortgang van de maatregelen wordt jaarlijks gerapporteerd aan het Rijk, die op haar beurt rapporteert aan de EU.

Door de maatregelen voor 2027 te hebben uitgevoerd, doen we in de regio wat nodig is om te voldoen aan de verplichtingen vanuit de KRW. We laten hiermee zien dat we verantwoordelijkheid nemen voor schoon en gezond water in onze provincie.

Ynhâldlik

Arguminten

Voor de KRW geldt niet alleen een inspannings- maar ook een resultaatsverplichting. Het resultaat dat de Europese Unie verwacht is: realisatie van alle vastgestelde KRW-doelen, uiterlijk in 2027. Fasering van maatregelen, en daarmee ook van doelrealisatie, is mogelijk, mits de uitvoering van de resterende maatregelen in 2027 gegarandeerd is. Als alle mogelijke maatregelen in 2027 uitgevoerd of gegarandeerd zijn, maar de effecten pas op termijn zichtbaar worden, is dat ook toegestaan (uitzonderingsbepaling). Als aangetoond kan worden dat alles wat binnen het bereik van de provincie ligt is uitgevoerd, kan een beroep worden gedaan op één van de uitzonderingsbepalingen. Hiervoor is uitvoering van de maatregelen in het prioritaire maatregelpakket waarvoor in 2021 door Provinciale Staten is gekozen niet voldoende, zoals nu blijkt uit de tussenevaluatie. Het prioritaire maatregelpakket is geformuleerd aan de hand van een onderzoek naar de kosteneffectiviteit van de maatregelen. Bij het kiezen voor het prioritaire maatregelpakket in 2021 is afgesproken meevallers en koppelkansen aan te grijpen om al maatregelen uit het maximale pakket tot

uitvoering te kunnen brengen. Hier is sinds de vaststelling in 2021 goed gehoor aan gegeven, waardoor een deel van de maatregelen uit het maximale pakket (zoals vastgesteld in de KRW-factsheets per waterlichaam) reeds zijn uitgevoerd. Deze inzet heeft positief bijgedragen aan doelbereik voor de KRW en zorgt dat het verschil tussen het prioritaire maatregelpakket en het maximale maatregelpakket niet erg groot meer is. Uitgevoerde onderzoeken en de lopende monitoring hebben meer inzicht opgeleverd in nut en noodzaak van bepaalde ingrepen uit het maximale maatregelpakket. Deze kennis is gebruikt om te komen tot het aangepaste maatregelpakket zoals nu voorligt (bijlage 3, Tussentijdse Evaluatie KRW-nota Fryslân 2022-2027 voor actualisatie).

Kanttekenings en risico's

Beoordeling grondwater

Binnen het rapport Tussenevaluatie KRW-Nota Fryslân 2022-2027 is weergegeven dat voor grondwater een aantal testen nog onvoldoende scores. Daar hoort de nuance bij dat waarschijnlijk een foute Chloridepeilbuismeting is meegenomen die ervoor zorgt dat de score voor intrusie onvoldoende is. De prognose is dat dit probleem voor 2027 op orde is.

Het niet halen van de doelen leidt tot juridische consequenties of boetes

Door uitvoering te geven aan het aangepaste maatregelpakket nemen we vanuit de provincie verantwoordelijkheid voor het behalen van de doelen van de KRW zoals deze opgenomen zijn in het derde stroomgebied beheerplan voor de huidige planperiode (2022-2027). Hierdoor maken we de mogelijke juridische consequenties zo beperkt mogelijk. Ondanks uitvoering van het aangepaste maatregelpakket worden de doelen naar alle waarschijnlijkheid in 2027 nog niet behaald. De oorzaak hiervan ligt voornamelijk bij andere partijen dan de provincie, maar we zijn wel verantwoordelijk voor het uitvoeren van de maatregelen uit het aangepaste maatregelpakket. Naast het uitvoeren van maatregelen wordt in diverse overleggen vanuit de provincie inspanning geleverd om ook andere partijen aan te sporen verantwoordelijkheid te nemen ten aanzien van de waterkwaliteit. Dit gebeurt onder andere via het Regionaal Bestuurlijk Overleg (RBO) Noord die vertegenwoordigd is in het landelijke Bestuurlijk Overleg KRW, waar de minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur en de minister van Infrastructuur en Waterstaat tafel zitten. Binnen het Regionaal Bestuurlijk Overleg werken de noordelijke provincies samen met de noordelijke waterschappen. Daarnaast worden belangrijke KRW-gerelateerde zaken ingebracht bij het Rijk via de koepelorganisatie Interprovinciaal Overleg. Regionaal lopen overlegstructuren met zowel Wetterskip Fryslân als de gemeenten (Provinciaal Bestuurlijk Overleg Water). Ondanks de geleverde inspanning door de provincie Fryslân, is het risico van het niet behalen van de KRW-doelen niet volledig te ondervangen. Indien de doelen niet tijdig behaald worden, kan dit leiden tot een boete of een dwangsom vanuit Europa die in eerste instantie gericht is aan de Rijksoverheid. Indien sprake is van nalatigheid kan een deel van deze boete of dwangsom door de Rijksoverheid worden verhaald op de regio (provincie Fryslân en Wetterskip Fryslân).

Niet alle maatregelen in het aangepaste maatregelpakket worden geheel uitgevoerd

Er kunnen onvoorziene knelpunten ontstaan in de uitvoering van de maatregelen van het maximale maatregelpakket (zoals is opgenomen in de factsheets per waterlichaam), waardoor er een risico blijft bestaan dat niet alle maatregelen uitgevoerd zijn in 2027. Mogelijke knelpunten kunnen bestaan uit vergunningverlening of beschikbare gronden (voor o.a. de natuurmaatregelen) in bijvoorbeeld de beekdalen, waar de provincie verantwoordelijk is voor het uitvoeren van de KRW maatregelen. Dit risico kan niet volledig worden weggenomen met beheersmaatregelen, maar wel is hier tijdens de uitvoering veel aandacht voor en er wordt gestuurd op een tijdige uitvoering van de maatregelen, door de knelpunten vroeg in beeld te hebben.

Het Rijk of de Europese Unie betwist de wijzigingen in het maatregelpakket

Het Rijk is als EU-lidstaat primair verantwoordelijk voor de uitvoering van de KRW en het behalen van de doelen. Het aangepaste maatregelpakket zal worden opgenomen in het waterkwaliteitsportaal van het Rijk die dit rapporteert aan Brussel. De wijzigingen die hebben geleid tot het aangepaste maatregelpakket zijn goed onderbouwd op basis van nader onderzoek en voortschrijdend inzicht. Door de wijziging in het maatregelpakket zo goed mogelijk te hebben onderbouwt, wordt dit risico zo klein mogelijk gemaakt.

Overlap waterkwaliteit en natuur

Binnen Fryslân liggen meerdere opgaves in het verlengde van elkaar. Zo is er voor een sterke natuur, schoon en gezond water nodig, waardoor deze opgaves elkaar versterken en deels vragen om dezelfde maatregelen. Wat deze overlap ingewikkeld maakt is dat voor de natuur gestuurd wordt vanuit de opgaves die er zijn vanuit Natuurnetwerk Nederland en Natura 2000 en dat de waterkwaliteitsopgaves zijn vastgelegd in de Kaderrichtlijn Water (KRW). Beide sporen maken onderdeel uit van Europese regelgeving. Binnen de natuurgebieden en de gebiedsontwikkelingen binnen het Natuurnetwerk Nederland, staat de provincie aan de lat voor het uitvoeren van de maatregelen die horen bij zowel de verplichtingen vanuit natuur als die van de KRW. Omdat er vanuit de KRW gestuurd wordt op biologische parameters om de waterkwaliteit af te meten, zijn de maatregelen niet alleen ten gunste voor de natuurdoelen, maar scoren deze ook goed voor de waterkwaliteitsdoelen. Gebied specifiek kan gedacht worden aan de Friese meren en laagveenplassen die veel overlap hebben met Natura 2000 doelen en hebben de beekdalen met name overlap met de natuurontwikkelingen van de Natuurnetwerk Nederland. Beide regelgevingen zijn gebaat bij zo gezond en natuurlijk mogelijke waterlichamen.

In de Tussentijdse Evaluatie KRW-Nota Fryslân 2022-2027 staat dat KRW-doelen voor water niet altijd in het directe belang zijn voor de lokale doelen voor natuur en dat hierdoor bestuurlijke dilemma's kunnen ontstaan. Als voorbeeld is vermeld dat de aanwezigheid van vogels vermeld die effect kunnen hebben op waterkwaliteit, waardoor dit negatief kan uitpakken voor de waterkwaliteitsdoelen. Het gaat hier om zeer lokale uitzonderingen, die met lokale maatregelen worden opgelost. Het specifieke voorbeeld waar watervogels de waterkwaliteit in een natuurgebied beïnvloeden, speelt momenteel op één locatie in Fryslân. In dit specifieke geval heeft het grote aantal vogels ook een negatieve invloed op de natuuropgaves, waardoor een teveel aan, in dit geval, ganzen ook niet bijdraagt aan het behalen van de natuurdoelen.

Ofwagings

De KRW nota 2022-2027 met bijbehorende factsheets blijft de basis voor de uitvoering van de maatregelen voor KRW in deze planperiode. Op grond van de tussentijdse evaluatie is het echter nodig om een aantal maatregelen aan te scherpen of aan te passen. Er wordt daarom met een oplegnotitie gewerkt en geen geheel nieuwe KRW nota geschreven.

Alternativen

Naast voorliggend voorstel om te komen tot een aangepast maatregelpakket ten aanzien van de KRW-opgaven zijn de volgende alternatieven afgewogen:

Geen aangepast maatregelpakket

Als het aangepaste/ maximale maatregelpakket niet wordt vastgesteld, blijft het prioritaire maatregelpakket van kracht, zoals deze in de huidige KRW-Nota 2022-2027 is opgenomen. Uit de tussentijdse evaluatie van de KRW-Nota 2022-2027 blijkt dat het prioritaire maatregelpakket niet voldoende is voor het voldoen aan de KRW opgave en dat de Provincie mogelijk juridische risico's loopt door het uitvoeren van alleen het prioritaire maatregelpakket. Een aantal maatregelen uit het prioritaire maatregelpakket is tevens

achterhaald doordat uit voortschrijdend inzicht blijkt dat deze niet bijdragen aan de waterkwaliteit, of er zelfs afbreuk aan doen. Met goede onderbouwing ligt daarom een aangepast maatregelpakket ter besluitvorming voor.

Finansjeel

Uitvoering van het aangepaste maatregelpakket leidt tot het uitvoeren van meer maatregelen dan het eerder vastgestelde prioritaire maatregelpakket. Door het benutten van koppelingen in combinatie met voortschrijdend inzicht kan gesteld worden dat het aantal maatregelen uit het prioritaire pakket en het aangepaste pakket niet enorm verschillen. Momenteel is de verwachting dat de beschikbare budgetten kostendekkend zijn voor de nog uit te voeren maatregelen van het aangepaste maatregelpakket.

Partisipaasje

In het tot stand komen van de bijgevoegde 'Evaluatie KRW-nota Fryslân 2022-2027' is inhoudelijke input gebruikt van Wetterskip Fryslân waar het gaat om de kwaliteitsbepaling en de mogelijke maatregelen voor het oppervlakte water. Wetterskip Fryslân heeft deelgenomen aan een werksessie en heeft meegelezen tijdens de (ambtelijke) reviewronde. Het is namelijk van belang dat de maatregelpakketten van provincie Fryslân en Wetterskip Fryslân op elkaar aansluiten, aangezien veel (oppervlakte)waterlichamen met elkaar in verbinding staan en beïnvloeden. Tevens is op voorliggend voorstel advies van de Provinciale Commissie Landelijk Gebied (PCLG) gevraagd. Het advies is separaat bij dit stuk meegezonden.

Ferfolchrol PS

Een vast onderdeel binnen een lopende planperiode van de KRW is een technische doelaanpassing voor de KRW oppervlaktewaterdoelen en de begrenzing van waterlichamen. Verlaging van doelen is alleen onder bepaalde voorwaarden mogelijk: technisch niet uitvoerbaar (op basis van onderzoek of voortschrijdend inzicht), significante nadelen voor andere functies of het milieu, disproportionele kosten. Tevens moeten voor een eventuele doelverlaging alle maatregelen zoals opgenomen in het derde Stroomgebied beheerplan uitgevoerd zijn. Voor enkele waterlichamen is een technische doelaanpassing nodig. In dit geval betreft het een klein aantal biologische doelen waarvoor de effecten van maatregelen positiever of negatiever zijn uitgepakt dan vooraf ingeschat. Daarnaast zal voor een aantal waterlichamen de achtergrondbelasting nog worden berekend en verdisconteerd in de normstelling voor nutriënten en enkele andere parameters waar natuurlijke omstandigheden of het sterk veranderde karakter van het waterlichaam om een technische doelaanpassing vragen. Het moment om deze technische doelaanpassing uit te voeren is in 2025. De uitvoering van deze tussentijdse doelaanpassing wordt uitgevoerd door Wetterskip Fryslân, maar zal eind 2025 worden voorgelegd aan Provinciale Staten met de vraag deze vast te stellen. Het betreft hier meer nuancerings van de doelen dan een significante wijziging.

Voor de KRW loopt het 3^e Stroomgebied Beheerplan (huidige planperiode) tot en met 2027. Vanaf 1 januari 2028 is het vierde Stroomgebied beheerplan van kracht. In aanloop naar deze nieuwe planperiode onder de KRW zal ook voor Fryslân nieuw beleid nodig zijn, dat we in 2027 ter vaststelling voorleggen aan Provinciale Staten.

Ljouwert,
Deputearre Steaten fan Fryslân,

drs. A.A.M. Brok, foarsitter

drs. ing. J.J. Algra, sekretaris

UTSTEL

Underwerp : Resultaten tussentijdse evaluatie KRW-Nota Fryslân 2022-2027

Provinsjale Steaten fan Fryslân

Nei it lêzen fan it útstel fan Deputearre Steaten fan Fryslân fan 25 februari 2025 nr. , oangeande

Oerwagende dat :

Beslute : 1. In te stemmen met het aangepaste maatregel-pakket zoals benoemd in bijlage 3 van bijgevoegd rapport 'Tussentijdse Evaluatie KRW-nota Fryslân 2022-2027 voor actualisatie';
2. In te stemmen met de verdere verkenning van de benoemde handelingsperspectieven voor de provincie om de waterkwaliteit te verbeteren voor zowel korte als langere termijn

Sa fêststeld troch Provinsjale Steaten fan Fryslân yn harren iepenbiere gearkomste fan ,

drs. A.A.M. Brok, foarsitter

A.G. Rosier, griffier